

19.
D. D.

DISSERTATIO
HISTORICO-POLITICA

DE

ΚΑΚΟΠΟΛΙΤΕΙΑ

SEU

VITIOSA RE-
PUBLICA,

Quam

Ex auctoritate Ampliss: FAC. PHIL.

In

Florentissima ad Auram Academia,

DIRIGENTE

CLARISSIMO VIRO,

M. DANIELE ACHRELIO,

Eloq. Professore Ordinario & Regio,

PRO MAGISTERII GRADU

Ad solennem literatorum censuram

defert,

PETRUS EURENIUS, ANGERM.

In Auditorio Maximo

Ad diem 17 Maji Anni MDC LXXXVI:

*****

Impr. ABOÆ, apud Regiæ Univ. Typ.

JOHANNEM LAURENTII WALLIUM,

Mons. Bill.

SACRÆ REGIÆ MAJESTATIS
Fidei Maximæ Viro,
Cancellariæ Confiliario,
& ad Aulam Cæsaris Plenipotentario
Illustrissimo Excellentissimoq; Domino

**DN. GABRIELI
OXENSTIERNA
THURONIS F.**

Comiti de Thronenburg/
Libero Baroni de Rimitho/
Domino in Segewald/ Stenstadh/
Bârna & Hiulestadh.

DOMINO ET MÆCENATI MEO MAGNO
Q. C. S. P.

ILLUSTRISSIME COMES,
DOMINE GRATIOSISSIME.

Non longa verborum serie
Virtutum Tuarum ve-
stigia ambitiosius hic
persequi studebo, illud
ut opinor, non falso persuasus, ab illo-
rum recitandis elogiis, tunc rectius
cessari, ubi deteri potius, quam brevi-
bus illustrari, videri possunt. Tam
felix non pridem fui, ut meritorum
Tuorum in Rempubicā auritus & o-
culatus testis essem, quam Regi Cle-
men-

mentissimo charus, & quam dilectus
Patriæ charissimæ sis. Inscriptionis i-
taque hujus rationem dabo, memori-
am Tuorum & in me beneficiorū ma-
ximorum gratissimam, quæ non modo
mecum tacitè, verum etiam publicè
venerari volebam; ac Tibi dissertatio-
nem hanc gradualē censendam subii-
cio, qui bonorum omnium suffragio
virgulam hanc censoriam tenes, & non
tantum Prudentiam Civilem promere
ac diiudicare, sed alios etiam ad ean-
dem adspirantes per trita vestigia ceu
manu ducere potes. Egregios in Histo-
riarum Veterumque Politiarum cog-
nitione progressus fecisti, multas longa
& varia peregrinatione perlustrasti
Respublicas, & eò processisti in consilio-
rum tractatione frequenti, ut S.^a R.^a M.^u

Rei-

Reipubl. Svecanæ, & jam aliis profis,
ac Sapientia Tua velut in illustri posi-
ta monumento, Nulli non domi foris-
què cognita sit, atque perspecta. Ea
proinde, qva par est animi submissio-
ne rogo, ut chartaceum hoc *μνημόσυ-
νον* mente ferena accipias, & in eo ani-
mum meum generosis Tuis virtutibus
devotum agnoscas, benignis oculis Ex-
ercitium hoc Academicum adspicias, &
me promotione Tua dignum æstimes
ulteriori: nam Tuum sic patrocinium
ætati & studiis suis quærere voluit, qv
virtutis fiducia ad spem beatè viven-
di nititur, seque profitetur

Illustrissimæ

Excellentia Tuæ

Cultorem assiduum

P. E.

Præstantissimo Domino
PETRO EURENIO,
Præceptori suo veteri.

Erat in mundi primordio tantummodo Naturali Libertate septa conditio hominum; hac propter quorundam improborum per-
vicacem malitiam, cum diutino statu non pos-
set persistere sarta & felix, ad corpus sociale
constituendum demum consenserat, legibus se
subiici passa; cuius negotii administrationem
tunc sub laxiore obsequii specie sibi injunctam
aliquamdiu sustinuit peculiaris Magistratus,
donec alia necessitas & ad rectiora suspiciens ju-
diciū illam meliori jure vindicassent. Post
adsertam Civitatem præ metu externo invio-
olata sapius & sanctior hac compages; ast bel-
li precium cum pax sit: ita eadem reddita,
multorum male composita ingenia, quarendo
dissolutionem Imperii, pro injuriis nonnunquam
traducebant Regnantium facta, quæ tales mini-
me essent; & sane haut paucis hac unica exta-
bat imago querelarum, quia ipsi non regna-
rent: quo numero censendus apud Vulcatia-
num Avidius Cassius, cui ejusmodi armorum
prætextus: quod Marci Antonini illi displic-
ceret imperium, ceu tantus Imperator maxi-
mum

*munus & summum in Republ. non posset ferre
 nomen; Talis Pescennius Niger adversum
 Septimium Severum ex Æl. Spartiano: item
 Clodius Albinus ex Jul. Capitolino. Securissima
 meo iudicio Petilii Cerialis sententia apud Tacit.
 Hist. l. IV. ad rebelles Treviros: quomodo steri-
 litatem aut nimios imbres & cetera mala, ita
 luxum & avaritiam dominantium tolerate. Tu
 dum errorem Reipublicæ retegis, arduum te &
 ingens scias moliri opus, quod plenum etiam
 periculosa alea dixerim; multa ac varia hæc
 miscent Historiographi, nec à Philosophis quid-
 quam suppressum invenio, ubi tamen hincce
 curam in aliquibus tractatitiam fuisse depre-
 hensum est; credo deterrebant illos Imperiorum
 secreta artes & quæ non prosunt nisi ignoran-
 tur. Istum vero conatum tuum tanto minus
 nunc improbo, quod senioribus addictus studiis,
 comode recensere adflicti Status incommoda, illas-
 que aberrationes, quibus suprema solet sene-
 scere communis Lex: est tibi in tam opero-
 so argumento manus instar Historia, ejus si pro-
 be à te evolvantur recessus, non facile adin-
 veniet, quod malignè rationibus tuis obiciat
 litigantium livor. Vale.*

Taus

Dab. Hol-
 miæ d. 27.
 April. 1686

AXELIUS Orensterna/
 G. F.

Gyros, ac politeumatum recessus
Arcanos; neq; gnavior vetustas
Rimari potuit, nec inde nostra
Ætas gnarior invenire plenè
Vel dum quiverat, hîc negotiosa.
EURENI, genitalis unde fontis
Harum profiliant abunde rerum
Rivi primitus, & suæ scatebræ,
Monstras, cum vitiosioris omnes
Exponis solitæ frequentiores
Larvas, entheus arctiore filo,
Rerum & quod vitium omne publicarû.
Qvare aggratulor hisce valde cæptis,
Pronus comprecor atq; fausta cuncta;
Qvò dissertio docta per virorum
Laudetur tua & explicetur ora,
Magmentum capias simul petiti
In dulci patriâ dehinc honoris.
Testis certior apprecationis
Hic est, deniq; prosperâ salute
Hinc Te quod rogo, perpetim Va-
lere!

Scriptit L. Mg.

PETRUS LAURBECCHIUS.

Doctissime DN. CANDIDATE amice singularis.

Mihi intuenti in orbis negotia, actiones
Regnorum, & Rerumpublicarum mo-
limina; varios profecto invenio animorum
motus, certamina mentium, & in singulis
ferè casibus, immensa fragilitatis humanæ ve-
stigia. Si placet intueri aulam Hebræorum;
ut nihil nunc dicam de minoribus consiliis,
quæ raro conscientia, rarius ars, sæpè passio,
libido, stultiloquia, fremitus & furor guber-
nant; depræhendes eam multis morbis labo-
rasse, quibus salutaris medicina vix mederi
potuit prudentium sapientia. Idem in prin-
cipiis Terrarum populi judiciis languidis, alia-
rumq; civitatum propemodum omnium Pala-
tiis, licebit observare. Quæ omnia cū alto pecto-
re esset complexus Leo Boreus, ille Aquilæ ter-
ror, coram suo Cancellario, hos fatorū lusus, o-
lim deploravit. Inde non mirum Apollinem ex
Parnasso, super Europæ crurifragium, lugubres
hodie emittere voces, dum clamat; *Hispaniã ex
nimio partu jacere exanimẽ; Italiam sub horri-
do iugo gemere; Angliam internis motibus gra-
vari; Hollandiã ad fortune flatus vela expan-
dere; Obligare vulnera quæ mutuo inflixere
Sveciam & Daniã; Poloniæ statum esse misera-
bilẽ; Principes Germaniæ concordare ut bufo &
mustela; Florere Galliã, bellatricem continuam,
inservientem fictis basiis aliorum commodis, ut
sua promoveat. Moscum pacem precari ab Ot-*
roman-

romanno, &c. Itaq; commendandi sunt prorsus
Tui de Republica irregulari doctissimi discursus,
tanto magis, quanto copiosius illustrantur
immenso exemplorū profluvio: res habent curiosas,
sinceras, non alienas à scopo, nec per
crines huc raptas; sed nativo genio accomo-
datas. Stilus compressus est, gravis, sententio-
sus, quia alia facie in publicum prodire non de-
buit matrona tam pia, honesta, casta, veritatis
germana conservatrix. Quondā INVIDIA, pallio
scholastico graviter amicta & tot opinionibus
tumida, loquaci lingua, ut spuriū Ciceronis ag-
nosceres, claros laceravit ingeniorum foetus;
sed nuper ab Adfessoribus Parnassi valde est ca-
stigata; iussa quippe in conspectum omnium
exuere togam vulpinam, quia arctior e-
rat, & rursus induere vestem ursinam quia
aptissimè conveniebat ejus corpori, hirsuta
enim cum sit, asylum manet singulare puli-
cibus: Ipsum vero caput cum esset suillum
multumq; haberet de cerebro asini, obtegi non
potuit hoc tam difformi pileo; quare pende-
bantur à collo exuviæ cranii ursini, ut tamen
ursam agnosceres, sicq; tradita in perpetuum
castiganda Thracibus, uti nunc misera saltandi
artem addiscit, & durissimis castigatur verbe-
ribus. Ergo ipsius *invidiæ* non amplius ti-
mendæ sunt minæ; Tu modo in honestis pro-
positis perge Deo, Regi, patriæ, inservire; Vale.

À Tuo

DAN; ACHRELIO.

Q. B. V.

M Amplissima collustratur scientiæ gloria ac varietate Prudentia Regnatricis, non obscure indigat *Clariss. Hornius in Ulyss. Peregr.* Studium sc. Politicum consistere in tribus partibus: *Cognitione Orbis, Hominum, & Casuum sive Eventuum*; hinc una cum amplitudine Intelligentiæ Politicæ dispalescit ejusdem ambiguitas & difficultas: huic vero adeo prolixo instituto non parum officit illud ex adsertione *Taciti IV. A. 33. pauci prudentia honesta ab deterioribus, utilia ab noxiis discernunt, plures aliorum eventis docentur*: sic tamen hic eventus non alius, nisi qui vel ab Historia, vel ab usu dijudicetur: sed brevior vita est; historia igitur pervolvenda, quam non solum ut testem temporum & magistram vitæ, quin potius velut coacervatam ex omni parte sapientiam vel filiis suis impente commendarunt summi Reges. Sic *Oven. lib. II. Epigr. 167. Historias versando peritus id absque periculo,*
A Quod

Quod docti damnis experiuntur habet. Nec tam multa gravis rerum experientia longo, Tempore quam parvo te docet historia. In publicis deliberationibus etiam prudentissimos viros utilitatis specie fascinosos posse errare docet *Cic. Offic. III. exemplo Romanorum*; in Corinthi disturbance mox *Atheniensium*; hi cum studerent maximam Græciæ partem completi maritima sua potentia, *Æginetis* qui classe valebant, pollices præcidere animo agitaverant. Cui Atheniensium *ψηφισματι*, tradit *Rachelius ad eund. loc.* non dissimilis fuit barbari illius *Regis* postulatio, qui dexteris Israëlitis oculos volebat erui, ne arcu possent uti: neque statim quod utile est, id licet mihi per vim alteri imponere, facile namque alii sibi in me eandem asserent licentiam, quam ipse in eosdem sumo. Est haud rarò Persona Civilis pro injuncto munere multiplici imbuta rerum scientia, evenit tamen sæpe, ut in omni negotio nesciat se. qui naturæ igniculos, Prudentiæ Duces, quin utilitatis occæcata imagine ad maiorum prolabatur consiliorum præcipitia; ceu ad prudentiam parum pertineret honestum respicere. Impudens est quod apud

Thucydid.

3

Thucyd. lib. 1. jactant Athenienses:
 æquitatem nemo unquam tanti fecit,
 ut oblatam occasionem aliquid vi conse-
 quendi, ob eam è manibus dimitteret.
Qui plus æquo sibi vult prospicere aut
prodesse, is injuriam facere dicitur, quia
excedit modum, imo quia suum commo-
dum cum aliorum gravi injuria quærit;
 prout ex Baldo docet Alberic. Gent. l. iii.
 de J. B. c. 2. Admittimus de facto, quod
 majoribus est viribus, ad se posse trahere
 quod minus est validum: sed non semper
 jure fieri, ut validior ad se rapiat rem
 imbecillioris. Idcirco Boni Politici character,
 ampla erudito atque subactum ingenium;
 ex arte enim sedere ad clavum Reipubl.
 est longè altioris scientiæ, quam quicquid
 in Scholis & per contemplationum anxia
 diductum acumen deprehendere valet. Moles
 illa gentium, quæ ad Orientem exciderat
 sceptrò prioribus seculis, & in præsens usque
 sub barbarica gemit tyrannide, quam in sui
 exitium mansit potens, non æstimated rationum
 pondere, quæ infidam regni societatem &
 barbarorum auxilia amoliri svadent. *Multa*
primo adspectu levia, inquit Tacit. iv.
A. 32. ex quibus magnarum sæpe rerum motus

oriuntur. Statius Thebaid. 1: Sociis co-
mes discordia regnis. ἡ ἐυλάβεια σῶζει
πάντα: Cautio servat omnia, ut rectè pro-
nunciat Aristophanes Avibus. Nec ditior
judiciorum officina in vulgo, si con-
servandi imperii vel constituendi quæsi-
veris ideas, utpote cui minor sapientia &
ex mediocritate fortune pauciora pericu-
la. Tacit. XLV. An. 60. & tane ruinosa valde
civitatibus fundamenta subternit, qui mo-
destiæ mortalium nimium tribuit, ac de
probitate sui animi alios omnes & præci-
puè fecem vulgi metitur. Regio per tot
diffusa spatia & tam diversis pulsata flucti-
bis, quæ de se benè meritum Regem tam
indigno plecti parricidio passa est, quan-
tum videbatur pietatis & obsequii trans-
gressa gloriam. Mirum est, ait Brache-
lius Epit. Hist. p. m. 94. duravisse horum
oculos in tam atrocis spectaculi immanisa-
tem, cum omnium nationum etiam maxi-
mè barbarorum animis inditus sit amor
in Reges & Principes suos, ac quasi conge-
nitus, quorū non modo Majestatem inviola-
bilem, sed etiam opibus & sanguine subdito-
rum strenue propugnata omnes omniū gen-
tium historiæ testantur. Plura ex Introd:
in Hist. Nob. Dn. Pufendorf. c. IV. Hisce non
dissi-

5

diffimiles sermones sub fabuloso quasi
schemate pandere creditur Poliarchus
II. Part. *Argenid. lib. IV. 15.*

§. II.

Longo ordine percensere Historiarum
monumenta ad relegendos imperiorum
errores, quos antiqua vel recentior tulit
ætas, cum curiosis oculis ultrò se offerant
per modernos annales & acta temporum,
idcirco operæ pretium non est. Nobis
autem, siquidem semel sedit animo, ma-
nebit præcipuus labor, explorare inopina-
tos minusque prævisos populorum casus,
statuum decrementa & aberrationes; opi-
namur ergo nos incedere melius rectè
philosophandi via, si succincta, & quam
fieri potest perspicua descriptione præmi-
serimus quidditatem τῆς κακωπολιτείας: i. e.
Reipubl prolapsæ seu aberrantis. Est au-
tem hæc confusio Civitatis, ubi im-
perantes parentesque posthabita
salute publica privatum bonum, cæ-
co quasi impetu, unicè intendunt.

§. III.

Uberior in allata descriptione verbo-
rum antequam facta fuerit expositio, pau-
cis præmonitum volumus de promiscua

vocabulorum usurpatione, *imperii & Reipubl.* quæ respectu substratæ materiæ nunc æquipollentia, nunc distinctè exhibentur. Adcuratioribus Politicis utrumquè dici sive *potestatis exercitium*, quam administrant, (sumtis vocibus *imperii & Reip.* formaliter non materialiter) cui rerum summa vel independenter in ordine ad homines, vel jure saltem delegatorio commissa est. *Ars est difficilis*, ait Cic. lib. VII *ad Attic. Rempubl.* gerere: quod *κετνήεον* una quadrabit in illos, qui præeminente honorum privilegio, loquendo de statu Aristocratico, è subditorum eximuntur, ut olim Consules & Prætores in Rep. Romana, numero, & pro Reip. vel imperii conservanda incolumitate singulatim & unice salutem publicam respiciunt, juvant, ac tuentur. *Quamvis Magistratum auctoritas in oculos abunde incurrat, non tamen aliunde administratio Civitatis*; prout egregiè sentit Bæcl. *Inst. Polit. l. i. c. 6.* adeoq; *respubl.* estimari debet, quam à summa Potestate, quam *Τύβεον* adpellat Philosophus. Circa omnia corpora legitima observandum, dicit Dn Pufendorf. Lib. VII. c. 2. de J N. & G. *Quicquid juris illa habeant, & quicquid*

quid potestatis in sua membra, id omne à sua potestate definiri, & nequaquam huic posse prævalere aut opponi. Sic quamvis in aliqua civitate capitalia judicia sint penes Senatum, penes Regem tamen jus, quod vocant, *aggratiandi* manet: multæ actiones aliis committi possunt quoad exercitium, quarum tamen vis & auctoritas ab illo, in quo radicaliter inhæret. Solet porro imperium pro regimine militari acceptum contradistingvi Magistratui: Sic apud *Sveton: in vit. Cæs. c. 54. abstinentiam neque in imperiis, neque in Magistratibus præstitit.* Proposito deniq; haud parum indulget illa *Boeckl. explicatio l. m. cit. cui forma civitatis* non alia, quam *Reß. specialiter sic dicta, seu concisus imperium*: ut enim salva ac integra reipublicæ forma, (utpote quæ in civitate idem, quod in corpore humano structura & dispositio omnium membrorum & partium) vigent valentque imperia; ita eadem prolabente, quid detrimenti capiant necesse est, nisi aptissimo remedio periclitanti parti maturè subveniatur. Consultum itaque in præsentī existimamus non recedere à sententia *Cl. Job. Andr. Bosii*, designando utraque vo-

ce cœtum hominum sive Civitatem, suis legibus ac judiciis, jureque belli, pacis, fœderum & similibus utentem, nec alteri Principi populoque subjektam; sive ut brevius dicam, Civitatem Majestate præditam. NB. Inscriptio ut breviter de ea memorem, sub titulo κακοπολιτείας, cum hanc formulam gravissimis Atticæ gentis auctoribus placuisse constet, ac de cœtero notabilem emphasin sive denotandi vim implicet, nullus ambigo, quin nos ab ambitioso exolvat novandi pruritu. *vid. Lexicon Scapulae in Πόλις & alios.*

§. IV.

Confundi civitatem, ac deficere priscum Reipubl. robur, vix aliunde plus cernitur, quam convulsis legibus, quibus innixa stat præcipua Communitatis salus. Quemadmodum florentis imperii decor & gloria in concinno quodam imperantium & parentium ordine consistit, ita liquet illius diminutionem instare, quotiens hic senescit. Conceptus igitur communis sive generis vicem supplere posse Confusionem, alia inter evincit eidem adjuncta universalitas, non intra solius Regni viscera terminabilis, sed & frequentius Optimatum Populique accedit imperio: possunt

possunt enim utrobique consilia & machinationes extrui infra communem subditorum salutem, dum omisso rerum capite, Civitatem vel libidine vel avaritia in partes abire ac trahi contingat. *Ita nati sunt imperantes, teste Tacit. IV. A: 8. ut bona malaque eorum ad Rempubl. pertineant.* Fatendum omnino est incertam admodum esse hominum providentiam, cum vix de ullo eventu certi esse possimus, ac nihil sit tam vanum, tam multiplex, tam instabile, quam homo ipse, circa quem omnis prudentia versatur; itaque in eo maxime elaborandum Principibus, ut media fini aptentur, ne malis eventibus occasionem dent, (*Libanius Progymn: ὁ παρέχον τὴν ἀφορμὴν, καὶ τὰν ἀκολυθῶντων κομίζεσθαι τὸν λόγον: id quod occasionem præbuit consequentium omniū causam habuit*) ut ex præscripto legum & rationis quantum humanæ res permittunt, agant: hanc viam qui institerit, & prudenter ager, & constanter, & moderatè; ille contrà prudens non habendus, qui casu quodam & temere scopum adtingit. *Ingenii magni est ait Cic. præcipere cogitatione futura, & aliquando ante constituere, quid accidere possit in utramque partem, & quid*

A 5

agen-

agendum sit cū quid evenerit, nec committere ut aliquando dicendum sit: Non putaram. Recte quoque Isocrat. ad Nicoclem: Constat, quemadmodum ipsi Reges animos suos excoluerunt, ita etiam eorum regna se habitura. Quare nulli pugili tam convenit corpus exercere, quam Regibus ingenium suum.

§. V.

Civile imperium ab herili eatenus distinctum invenimus, quod Paterfamilias in studia propriæ utilitatis primariò incumbat, servi vero res non nisi per accidens curet. Contra moderator Reipubl. primò & præcipui sui muneris id ducit, quam saluberrima ratione salutem publicam augere, ex consequenti autem occupatum esse in adserenda re familiari; utut in Regibus electis sæpius sūmæ rei administrationem aliter de facto suscipi compertum sit. vid. *Barcl Argen. p. m 93. Præclare Xenophon lib. iii. de dict. & fact. Socratis: Ο βασιλεὺς, inquit, αἰρεῖται, μὴ ἵνα ἐαυτῷ καλῶς ἐπιμελῇται, ἀλλ' ἵνα καὶ οἱ ἐλόμενοι ἀπὸ τῶτον εὐπράτῃσι i. e. Rex eligitur, non ut sese molliter curet, sed ut per ipsum ii qui legerunt, bene beateque vivant.*

vane. Contra ea naviter à *Vespasiano* Cæsare transactum reperimus, utpote qui per totum imperii tempus nihil habuit antiquius, quam prope adflitam nutantemque *Republ.* stabilire primò, deinde *Governare*. Vid. *Sueton. Vespas. c. viii.* Hinc ejusmodi resultat differentiae ratio, haud immatura vel levia ibidem conspici indicia *ψευδαρχίας*, ubi dispendio publicæ salutis ab imperantibus prætenditur commodum proprium. *Andr. Maurocenus Hist. Venet. lib. V* dum quisque suis rebus consulit, commune bonum negligitur: quippe illud ingeneratum mentibus mortalium, ne ad novarum rerum molimina rapiantur, & inconsultæ temeritatis æstus, nisi aliquam exinde spectaverint sibi denuò profuturam utilitatem. Regnandi libido inextingvibilis in quæ convicia non rapitur, cum omnium semen sit & causa malorum? Nec illorum audacia minus infamis, qui noxia fame insurgunt in *Reipubl.* mala; heic tamen promiscue multitudini, quid imponere velle, non convenit, quod & sit res ferme præter exemplum, nec in absentia *Demagogorum* hanc tantis ausibus satis idoneam facile præsumitur; equidem ea est apud plurimos per-

versitas

versitas, ut quotiens majus bonum sibi videtur profecturum à violatione legum, quam ab earundem observatione, volentes easdem violent; contingunt itaque dissensiones ejusmodi & discordiæ, non propter dogmatis alicujus principia sanæ Politicæ convellentis falsitatem, seu quod contrario ejus intermisso tanta incommoda in Civitatem sint redundatura; sed propter ingenium hominum qui sapientes sibi visi, idem videri volunt aliis, & in dissentientes vehementissime exasperantur. Sic Zanchius in Notis ad Sallust. *Quemadmodum usu venire solet, ut quicquid humoris corrupto in corpore sit, id totum ulcus ad se trahat, quicquid aquæ in navi est, id ad sentinam confluat: ita in Civitate quotquot improbi sunt, ad aliquem unum improbitate insignem concurrunt.*

§. VI.

Modo memoratus Xenophō in Cyropæd. I I. ὑπερμέγεθες ἔργον, ὅκαλῶς ἀρχεῖν, *ingens opus bene præesse: hinc desumptum adparet illud Liv lib. II. c. 43. adeo excellentibus ingeniis citius defuerit ars, qua civem regant, quam qua hostem superent. Causa hac est, ait Nazianzenus in Apologetico: Homo certe inter omnes ani-*
man-

mantes maxime & moribus variis & voluntate diversus. Accedit & hoc, quod in celeberrimo opere de J. N. & G. Lib. VII. c. 1. tradit Dn Pufendorf. quod in quovis genere brutorum inclinationum & appetitus fere est similitudo, ast inter homines quot capita, tot sensus, & in plerisque magna pervicacia studium suum extollendi, quod vel solum sufficere potest ad perturbandam hominum multitudinem, quæ in unum cœtum est jungenda. Add. Euripid. Phœniss. v. 502. Veruntamen hoc quicquid est difficultatis, non alia remedium superari certum est, quam acerrimo illo imperandi telo auctoritatis. Singulari Numinis beneficio politiores Respubl. sibi indultum insuper habent, ut in suâ conservationem illic potissimum vivant duo hominum genera, quorum alteram benefactorum, alterum dicendi excellit gloria. Lips. Polit. III. in vim & virtutem tribuit: hoc vel veteres inter haud neglexit Sallust. Bell. Cat. c. 3. Pulchrum est benefacere Reipubl. etiam benedicere haud absurdum. Olim Græcorum atque Latinorum Principes sub optimis & clarissimis præceptoribus instituti fuerunt. Iov. Pontan. lib. V. de Obed. p. 45. Nam Respubl.

Respubl. literis & armis regitur & conser-
vatur. Utraque virtus dum incorrupto
tenore circumscribitur; illa stat *Respubli-
ca opibus firma, copiis locuples, gloria am-
pla, virtute honesta, ut scitè Plato I. 1.
de Republ.* ut vero extra legem exerrat,
quod prætextu boni publici ut maxime
instituitur, in clades, noxias declinationes
& decrements eandem tristi exemplo in-
currere nunquam non deprehensum fuit.
Unde Mitylenenses cum imperium maris
tenerent, fociiis, qui desciscebant, hanc pæ-
nam imposuerunt, ut liberos suos non do-
cerent literas neque Musicam, omnium
suppliciorum hoc gravissimum judicantes,
in inscitia & ignorantia artium liberali-
um vitam transigere. *Ælian. V. H. l. VII.
c. 15.* Nostrium vero cum nunc non sit,
omnes enumerare omnium Principatuum
defectus & vitia, quod nullatenus, nisi pro-
lixo fandi adparatu expediri potest, in præ-
senti ex unius alteriusve pictura plurimo-
rum effingemus imagines.

§. VII.

Sicut Natura hominis, cor & voluntas
est variabilis; Ita ipsæ quoque virtutes in
naturis hominum etiam heroicis non sem-
per sunt stabiles & diuturnæ; sed sæpè in
vitia

vitia horribiliter degenerat. *Sueton. Claud. c. 15. In cognoscendo ac decernendo mira varietate animi fuit, modo circūspectus & sagax, modo inconsultus ac præceps: nonnunquam frivolus amentique similis.* Ejusmodi ingenia frequentius sua mole pervertit nimia fortunæ confidentia, qua secundante mortales inconsideratiores sunt. ut loquitur *C. Nepos in Vit. Conon. c. ult. Plin. Paneg. Trajan. secunda felices, adversa magnos probant.* Cyrus instaurator Monarchiæ Persicæ, cum aliquamdiu multa rei bellicæ inclaruisset fama atque fortuna, tamen novissimè spreto Cræsi consilio, qui rebus humanis docuit cursum instar circini esse, qui rotatus semper eosdem fortunatos esse non sinit, in expeditione adversus Massagetæ, ipse una cum toto exercitu ex ducentis millibus Persarum cōstante misere trucidatus, adeo ut ne tantæ quidem cladis nuncius superfuerit, sicut fuisse narrat *Herodot. Clio*: atque sic vere dictum à *Seneca in Thyeste* advertimus: *Quem dies vidit veniens superbum, Hunc dies vidit fugiens jacentem, Nemo confidat nimium secundis.* Huc quoque adjungatur *Pachymer. Hist. Byzant. II. 27. Τὸ εἰμαρμένον ὡς περ ἐμψύχοις, ἔγω καὶ πόλεω*

ὁλοειν ἄφωκτον: Fatum ut animantibus ;
ita etiam Civitatibus inevitabile. Hinc
non incommode quæri potest : An Fortu-
na ad conversiones Imperiorum quid confe-
rat ? *Fortuna nobis heic erit ex dicto*
Boecl. V. Inst. Polit. 2. Divinae providentiæ
circa respublicas cura & dispositio. Quem-
admodum gentium 3: familiarum ; Sic
urbium imperiorumq; nunc floret fortuna,
nunc senescit, nunc interit. Vell. Paterc.
Lib. II. c. 11. Rejicimus hoc loco Stoicum
 sive Chaldaicum fatum, ut & superstitionis
 Astrologicæ opiniones *Ptolemæi Ga-*
urici, Leovitii & aliorum, qui ex astrorum
 motu, siderum conversione planetarumq;
 inter se adspectu ruinam Rerum publ. meti-
 untur. vid. *Jer. 10, 2. D. Müllers Herzen*
Spiegel. p. 262. Die Heyden sagen: Das
Glück spielet mit dem Menschen/ aber das
Glück thut's nicht/ sondern die Weisheit Got-
tes. His præsuppositis, neutiquam quæq;
 suum sic ordinem immutabili lege percur-
 rere dixerim, quin simul provida Dei Al-
 tissimi cura libere respiciat ad regnantium
 bonas vel malas actiones, etiam illorum
 qui his subsunt; piaculum insuper esset my-
 sticam illam æternæ mentis legem tam du-
 ro nodo velle constringere, ut posthabita
 rerum

rerum mundanarum conditione, tantæ vastitatis regna atque respubl. suo deicerentur fastigio: hic autem ordo quod statis vicibus non redeat, nuncque citius, nunc post aliquam seculorum seriem dissolvatur, quis tum ignorat hæc divinitus obtingere? Deus est qui constituit periodos, qui adjicit annos ad resipiscendum, aut adimit propter peccata nefanda, quæ causæ harum periodorum. Ita *Bugnoti*, ex *Archombroto* & *Cyribæ* ap. 214. *Juppiter* cum rebus initium & naturæ leges daret, cum seriem rerum, causasq; *Eventi* inter se converteret, non ignoravit, & quid essent mortales peccaturi, & quid sua iidem in Deos pietate meritori. Mortalium igitur pietate, religione, equitate mitescunt decreta, quorum eventum jam olim sapientissimum numen prænoverat. De otiosis Astrologorum aliquot præfagiis quid tenendum ultra, vide quæ apud Meleandrum Siculo- rum Regem sub persona Nicopompi disse- rit eruditè elegantissimus scriptor *Joh. Bar- cl. Argen. l. ll. c. 11* Cordate *Euripid. Helena: γνώμη δ' ἀρίστη μάλιστα ἢ τ' ἐν- βουλία: Optimus vates prudentia & bonæ consultatio.*

In recensendis illis, quæ ab extra & fortuitis casibus Rempubl. infirmare solent, tantò minus è re duxerim, quanto hæc melius simplici narratione, quam anxie disceptando innotescant; explicanda igitur in posterum natura illorum, quæ ab intra vitiis imperantium vel populi Rempublicam in avia errorum abducere valent. Heic juxta *Boecl.* arbitrium *V, Inst. Polit. c. 4.* talis substitui potest regula: Sicut omnes virtutes, una tamen potius quam alia conservant, firmant, amplificantque Civitatem; ita omnia vitia, unum altero magis efficiunt contrarium. Variant denique aberrationes pro Reipubl. speciebus, prout Monarchia aut Status Polyarchicus emineat. Vitia porro aliter distinguuntur in Summa Potestate, aliter in illis, qui hujus obsequio tenentur. Quantum ad præsens, præcipuus erit labor, compendioso stylo repetere mutationes, quibus aut disciplina, sive ordo boni regiminis hebescit, vel deliquiis inopiaque actionum intervertitur ac demum planè expirat.

§. IX.

Tiberus Cæsar cum à senatu juberetur
succe.

succedere in gētis Romanæ imperium, brevitate imperatoria respōdit: *Principes mortales Rempublicam eternam esse. Hoc ideo dicitur, ait Dn. Pufend. de J. N. & G. l. VIII. c. ult. non quod non populi quodq; violento aliquo casu extingui aut dissipari queant; Sed quia non uti singuli homines certo decurso ævi spatio per naturam deficient; sed mutatis licet singulis, alijs cōtinuò succedāt, idq; vel surrogatione exterorum in locum deficientium, vel propagatione sobolis. Quæ successionis continuatione idem semper populus videtur, iisdemque juribus fruitur, utut sæpius singuli cives fuerint mutati.* Hæc ille. *Conter. Athl. Polit. Hejēthal, p. 155.* Proinde gravissimo hocce dictorio ostenditur quam sollicitè, quam integrum prudentiæ in illis exigatur robur, qui publicæ rerum admoventur administrationi. Propria virtus Principibus Prudentia; est hæc illis fax prælucens inter civilis vitæ hujus syrtes, qua extincta collabascit omnis imperii vigor *Ecclesiast. c. ix. 18.* Hujus non secus ac Philosophiæ Moralis tres vulgo adferuntur species: Privata, qua quisque suos mores moderatur, quacunque sit conditione, sive alios regat, sive sibi ipsi tantum provideat: Se-

cunda Oeconomica, qua quis familiæ curam agit: ac demum Politica, sive ea subditis, ut subsunt legibus, sive iis insit, qui curam habent Civitatis, sive ea sit præcipua qualis est in legislatore, sive in ipsis rectoribus spectetur, quatenus juxta legum præscripta Civitatem moderantur, seu denique Togata sit, seu Militaris. Prudentiam heic loci duntaxat Politicam adtingimus, spectaturi quantum defectus hujus ipsis imperantibus, quive iis à consiliis vel obsequio sunt, in promovendis studiis boni publici officiat: Solertissimo namque genio opus est, ne sapientia abutamur ad effrænem morum licentiam.

§. X.

Potest hujusmodi Imprudentia vel *Natura*, vel *Morum* esse. Prior illa non tam odium quam contemptum inducere solet; utpote cum illi qui præsumunt, minus capaces imperii deprehenduntur: qualis est character ille *Britomandis* apud *Barcl. l. IV. c. 9.* quam etiam nonnulli debilitatem *Naturæ* apud *Constantem* fuisse arbitrantur. Nonnullis namque hebetius ingenium, quod magis extra vitia quam cum virtutibus, timida stupiditas, dejectus animus, & alia multa, quæ in egenarum mentium sterilitate

tate contemnere solemus : mox posito in illis pectoribus quiescere vel tantillum beneficii, pro naturæ nunquam non suas explicantis vires industria, illud tum potius umbratili vita intra meras speculationes pallefcere sinunt, quam ut præclaris ausibus, quid in commune sustineant transferre, non dissimiles *Aquilio Mergania*, cujus laboratoria Alchymistica false deridet *Euphormio Satyr. Part. II. 28. Plutarch. de educat. Libr. ο θεωρητικὸς ἢ πρακτικὸς ἀγναρτάνων ἀνωφελὴς, ὁ δὲ θεωρητικὸς ἀμοιρήσας φιλοσοφίας ἀμύσας καὶ πλεημελὴς*: *Contemplator si actionibus abstineat inutilis, rebus gerendis deditus, Philosophiæ ignarus facile errat. Quandoquidem ut recte judicat Theander ex Archombrot. & Cyrth. p. 248. nemo civilibus negotiis par esse potest, nisi qui in ipsis naturæ divitiis conceptus sit. Quam multi enim in umbris scholarum, & in nescio quibus argutiis, inanis ac superflui acuminis ad laudem perveniunt, quorum ingentia in cæteris caligant. Causam contemptus ex imprudentia Naturali, ut omnium latissimè patet ostendit Georg. Horn. in Annot ad Ideam Polit. Burgersd. adeo*

ut de paucissimis legamus, quibus ea propter non abjecta & vilis manserit opinio, quæ exurgere potest à quovis vel levissimo vitio, ac sapenumero tali, cujus ne ipsi quidem imperantes per se compotes esse possunt. Sic Alexander M. apud *Curtium* l. VI. 9. queritur orbitatem suam esse contemptui. Quocirca Augustus plures sibi adoptavit in filios, ut nimirum *munimentis insisteret*. *Tacit. l. A. c. 3.* Exempla illorum, qui ad Civitatis negotia vel dijudicanda vel tractanda cœcutiunt, tam antiqua quam recentia indigitat *Bæcl. Inst. Polit. l. V. c. 4.*

§. XI.

Imprudencia quæ ratione *Morum* spectatur, oritur vel ex *imperitia Status*, vel ex *imperitia Actionis*. Heic probe notanda verissima illa distinctio inter *Statum*, & *modum gubernandi Statum*, seu ut Nobil. & Consultiss. *Dn. Gyllenstolpe* *Pol. Diss. II.* inter *Reipublicæ formam* & *administrationis modum*. Status hic sumitur ut est *formale* imperii, atque sic denotat vel *abstractè* vel *precisè* ipsam formam Reipubl. vel *concretè* involvit exercitium ejus & administrationem alterius formæ includit, quæ duo à nobis nunc distincte exhibenda.

Impe-

Imperitia Status sic intelligi debet, in quā-
tum illi, qui vel regendæ vel curandæ ci-
vitati imponuntur, ignari sunt jūrium Re-
gni, præsertim qua penitiorē adcuratio-
remque eorundem intellectum, quo inter-
misso nihil in publicis recte geri potest.
Princeps licet sit solutus legibus, nihilo-
minus leges debent esse norma Principi,
secundum quam subditos regat. Saluta-
ris & pia est *Evagrii* admonitio *Histor. Ec-
cles. l. 3.* Imperatorem non ex eo, quod a-
liis imperat, spectari debere, sed ex eo quod
se ipsum ita regere & moderari possit, ut
nullum absurdum voluptatis genus sinat
in animum irrepere; sed ita invictum se
ab intemperantia præset, ut vita ejus sit
tanquam imago virtutis, quam & imiten-
tur subditi, & ad virtutem erudiantur.
Aristot. Pol. l. I. c. 2. ὥσπερ τελειωθὲν βέλ-
τισον τῶν ζώων ἄνθρωπος ἐστίν, ἔτω καὶ
χωριθεὶν νόμῳ καὶ δίκῃς χείριστον πάντων.
Uti perfectione suscepta, optimum cuncto-
rum animalium est homo; ita si alienus fi-
at à lege & judiciis, pessimum est omnium
animalium: heic tamen omnino inspicere
quæ habet *Dn. Pufendorf. de I. N. & G. l.*
VII. 6. in dist. Imperii in absolutum & li-
mitatum, item in absolutum & summum:

Add. D. Christ. Matth. Theatr. Histor. in Antonio Caracalla. p. m. 593. a. Hac imperitia macula Status sc. Cl. Bæcl. loc. m. cit. Appios plerosque, quales à Livio describuntur, infectos fuisse existimat. Qui putat, inquit, hos satis intellexisse vel Aristocraticas vel mixtæ ex Aristocratia & Democratia Reip. rationes? vid. Machiavell. l. 1. de Republ. in cap. 40. de Decemvinitu. De Galba memorat Tacit. 1. Hist. Omnium consensu capax imperii, nisi imperasset. & mox: non comitior illi apud Senatum quam militem oratio. Nervam denique non sibi habuisse perispectum, quid esset regnare, non absurde opinantur qui dicunt. Præclare Cicero de Orat. ad consilium de republ. dandum, caput est nosse rempubl. quod in hunc modum explicat Soranus in Lexic. p. m. 443. Sol man-
 Land und Leute was Gutes rathen/ so ist das
 Gurnemste darzu/d; man umb alle ihre ge-
 legenheit wiße. Hinc non multum discre-
 pant Sallustii Vibii verba, monentis Livi-
 am, ne Tiberius vim principatus dissolve-
 ret, cuncta ad Senatum vocando, eam con-
 ditionē esse imperandi, ut non aliter ratio
 constet, quam si uni reddatur Tacit. 1. A. 6.
 cujus effati qualis haberi mereatur ratio,
 pulchre

pulehre docet *Forstnerus in Not. Polit. ad eundem. p. 35. Perire scil. suam Principi Majestatem, resolvi Principatus vim, si factorum rationem reddere cogatur.* Communi vero doctorum consensu illud usquequaque elaboratum nondum satis dispicimus, quo suum instruit Principem Machiavell. c. xxiii. *Recta consilia à quocunque proficiantur, à Principis prudentia, non autem Principis prudentia à rectis consiliis derivetur;* certe eo ipso nimis angustè habitarent Reges, & Princeps, si ingenitæ relinqvatur imperitiæ, vix ullum est pejus in Republ. malum: de cœtero non impugnamus axiomatis certitudinem: *Quod Principi qui per se non sapit, recta ei consilia non facile dari posse.* Denique rebus cunctis orbis quidam veluti inest, ac difficilimè eò recidunt, unde initio digressæ. *Lactant. Inst. Divin. l. VII. Propinquante hujus seculi termino, humanarum rerum statum commutari necesse est, & in deterius invalescente nequitia prolabi, ut in nostra hæc tempora, quibus iniquitas & malitia ad summum usq; gradum crevit, in illius tamen insanabilis mali (utpote quod in futurum & post illa tempora insurget) comparatione felicia*

Et prope aurea possunt judicari. Quid itaque mirum, si Civitatum formæ eodem semper gradu, iisdem semper momentis pensandæ ac æstimandæ non veniant. Exemplum in multis non infimum Imperium Romano-Germanicum: quis enim ignorat, quantum vel illius Reipubl. vis labefactata est post divisionem Monarchiæ, ac subinde multo remissius factum post Constitutiones A. B. à Carolo IV. temere & ad conciliandam nato potentiam introductas. Sic adfecta negotiorum serie, quam non difficulter summa rei in discrimen adducitur, si quorum interest in Statu ipso recte dijudicandi peritia destituantur, quæ ceu præsentissimo antidoto comprimitur, quod alias Societatem Civilem haud indubiis malis multaret: Huic tamen levandæ inopiæ, haud parum conducit legisse toga & bello redditas imperii vices, quibus scil. consiliis Respubl. heic & nunc ut maximè steterit. Elucet n. interdum singularis quædam ratio, cur immutato nonnihil ordine, antiquata denuo repeti mereantur. Quocirca non absq; ingenio censemus illud *Vespasiani* institutum, qui undiq; investigatis exemplaribus, instrumentum imperii pulcherrimum

ac vetustissimum confecit: quo contine-
bantur pene ab exordio Urbis Senatus con-
sulta, plebiscita de societate, & fœdere ac
privilegio cuicunque concessis: Sveton.
Vespas. c. viii. Sic Augustus ex Tacit. IV.
A. 16. quædam ex horrida illa antiqui-
tate ad præsentem usum flexisse dicitur:
Hinc emanat, quod sæpe non minus re-
centes Civitates commode possint disponi,
quam veteres, imo fortasse commodius,
quod harum bona instituta ex periculosis
sæpe experimentis proveniant; illas au-
tem optima quæque ab aliis jam inventa
in usus suos posse transferre. Nec rati-
one destitui existimandum, quod in Fer-
dinando Arragonio notat Laurent. Valla.
de reb. gest. illius Regis l. III. In patrimo-
nio regali tuendo tenax: quod qui ali-
enarent, aiebat inimicos potius parare si-
bi, quam amicos, quia ex subditis illos
quosdam regulos facerent, semper sollici-
tos ac suspicantes eorum jura licentiamq;
iri diminutum: Interjecta nunc longiori
mora salutarem aliquam circa hæc ten-
tare aleam, tanto minus placet, quod re-
pentina solertia nunquam non periculosis
motibus obnoxia esse soleat, ac ægrum
dum Civitatis morbos, qui consilio egent
ac tem-

ac tempore, cunctos curare adgreditur, incurrere, ut fit, in odia multorum; læpe quod antehac usurpacio, factio aut contumacia erat, denique *ius* aut *privilegium* audit.

§ XII.

Nunc de *Imprudencia* circa modum administrandi Statum, seu quæ ad actionem refertur: Solet illud per Consiliarios expediri, eò quod Summa Potestas haud paucavicaria magistratuum ope administret; cum nec Princeps præsertim in gravioribus sine consilio quid solus expediat, plus namque vident oculi, quam oculus, nec in imperandi ratione unum aliquem cuncta sua scientia complecti possibile foret, in quam sententiam neminem Politicorum transire memini, quin in levamentum curarum ministros adoptari summopere suadeant. *Nam vix unquam* ait *Petr. Gregor. Tholos. l. XXIII. c. 4* reperire liquit *Rempubl. aut Regnum sine consilio florens*; decere certè Principem heroica sapientia & consilio valere, ipsi tamen religiose cavendum, ne opinione privatae sapientiæ sibi impensius placeat, & adspersnetur alienam. Recte *Cominaus c. 44. Princeps facile exercitur, qui nullo nisi suo*

suo ipsius utitur consilio, & apud Capito-
 lin. §. 2. in Epistola Gordiani III. ad so-
 cerum Mithridatem: miser est Imperator cui
 vera reticentur; unde, patet, quod fide-
 lia consilia sint instar nervorum corpo-
 ris politici: etsi damnosa sit arcanorum
 notitia, si divulgetur, carere tamen ea ne-
 que debent neque possunt, qui ad clavum
 sedent Reipubl., heic solum observasse
 conducit, quod prælustri quodam em-
 blemate expressit Gelanorus. II. Part. Ar-
 gen. lib. I. c. 10. Veteres Minotauri signo
 in legionibus usi sunt, ut quemadmodum
 in latebris abditus erat Minotaurus; ita
 Ducis consilium semper esset occultum.
 Actionis autem, cujus jam fit mentio, er-
 ror inde profluit, si illi quibus Civilium
 rerum tractatio incumbit, in his obeundis
 communi dexteritate vacent, vel alias non
 gaudeant promptitudine seu solerti acumi-
 ne excutiendi actionum recessus & ponde-
 ra vel in totum, vel qua partem, vel de-
 nique nesciant moderamine ac tempera-
 mento uti, & ex usu præsentis ac natura
 rei actionum vim aut intendere aut re-
 mittere planè non compositi & adcom-
 modato animo ad Civilis vitæ astus. vid.
 Joh. Barcl. 1. Argen. de summa indolis viris.

Cœte-

Cœterum temporibus quomodo sapi-
 enter utendum, eleganter exponit *Cas-
 lius πωπολιτικ.* c. 4. ubi discursui suo
 duo subjungit exempla prisca, *Ulyssis &
 Theramenis*; cui unum addam ex *Histor.
 Gallic. Gramondi Lib. II. de Bruraldo
 Gallie Cancellario*: Ei inquit, pro tem-
 pore indoles mansueta, mox ferox, mens à
 longinquo prœvidens casus & providens ca-
 sibus, clam magis, quam aperto Marte, astu
 & arte magis quam vi, natura in utramq;
 partem declivi, quæ vitæ ratio optima in
 aulis Regum, ubi receptissimum dogma
 est servire tempori: hoc autem sophi-
 sma quomodo politicum audiat, distincte
 exprimit *D. Loccenius in Not. Polit. ad
 Corn. Nepot. p. m 54.* Cui adplicare licet
 exemplum *Francisci Soderini Cardinalis*
 apud *Clapmar. lib. 1. de arcanis Rerum-
 publ.* Nam sæpe honestas rerum causas
 ni judicium adhibeas, perniciosi exitus
 consequuntur; monet *Otho* apud *Tacit. 1.
 Hist. 83.* Equidem cernimus contra quam
Hobbes Leviath. c. 13. statuit, unum al-
 tero consequentias rerum adcuratius pro-
 spicere, & dexterius prius observata ad-
 plicare, casuumque similitudinem & dis-
 similitudinem perspicere. Unde sæpæ ex
 illis

illis qui iisdem negotiis æquali tempore occupati fuerint, alius dexteritate eminet, alterius stuporem usus commendat. Insignis est locus *Sallust. ad Cæsarem. Orat. II. Ego ita comperi omnia regna, civitates, nationes usque eò prosperum habuisse imperium, dum apud eos vera consilia valuerint. Ubique gratia, timor, voluptas ea corrumpere; post paulo imminutæ opes, deinde ademptum imperium, postremo servitus imposita est. At ut in usum Communitatis conveniens quid re-
 ctæ administrationi agere vel consulere, haud immerito maxima censetur virtus; ita barbaræ inhumanitatis lex diceretur, à regia tam egregias velle arcere Consiliorum dotes. Sic *Oven. l. II. Epigr. 166. Rex regnat solus, cur non regit omnia solus? Qui regit & regitur melius ille regit.**

§. XIII.

Memoratus ante multis in locis rerum Romanarum gravissim⁹ Scriptor, Civilis prudentiæ Magister *C. Cornelius Tacitus in vit. J. Agricolæ* alia inter *Galgacum Britan- norum Ducem* in hæc verba loquentem introducit: *Inter malè parentes & injustè imperantes ægra municipia & discordantia; indicatum modo fuit, quam multi-*
 plici

plici ratione *imprudencia* regentium peccatur, cui in enumeratione vitiorum Principatus subnectimus *Injustitiam*. *Iustitia stabilitur Principatus*, si nempe magistratus in se, inque aliis aequitatem servet Lips. II. Polit. 10. qua remora, regna nihil aliud sunt, quam magna latrocinia Augustin. IV. de Civit. Dei. juxta illud Sap. 6. 1. Drátwija gôr all land ðde. huic non absimilia apud Schonborn. Lib. II. Polit. 20. Conspicitur præcipue hæc *injustitia* in violatione rerum, quæ ex bona fide sunt; fracta fide miscentur utraq; jura, invalescit seditio & omne flagitium in propatulo, quo vel validissima imperii robora concidunt: Emblemata *Neronis* erat: *Ferrum tuetur Principem*; verum recte ei respondit *Seneca*: *sed melius fides*. Nomen bonæ fidei juxta *Scævola*m, teste *Cicero*. Off. III. Omnium latissime manat, idq; existimat versari in *tutelis*, *societatibus*, *judiciis*, *mandatis*, *rebus emtis*, *venditis*, *conductis*, *locatis*, quibus vitæ societas continetur. Ubi tamen juxta *Rachel*. *Commentar*. non eo sensu hi contractus bonæ fidei dici consueverunt, ac si reliqui possunt esse sine bona fide: Sed quod in his eximie conspicua debeat esse bona fides, vimq;

vimque suam latius explicare. Est fidei fluxus character in Imperantibus tam malitiosus; ut sæpius eapropter multos in tyrannidem prolapsos creditum sit. Quia non solum ut eruditè profert Dn. Pufendorf. IV. de J. N. & G. cap. 2. Principum quam maxime interest, fidem sacrosanctam haberi; sed etiam quia Majestatem eorum dedecet, si vel suspicio perfidiæ aut mendaciæ fraudive in ipsos cadere videatur. Sic Thucydides lib. VI: hoc est Tyrannorum proprium (nempe foedifragum esse) qui magis æstimant utilitatem, quam pietatem & honestatem, omnes namq; illis amici atque hostes sunt pro temporum opportunitate Ita Pericles juramento incolumitatem promiserat hostibus, qui ferrum deposuissent, quod cum illi fecerunt, interfecit omnes, quotquot ferreas in sagulis fibulas habuerunt. Frontin. Lib. IV. 7. tantæ foeditatis documenta alia in Antonio Caracalla adversum Parthos, item Solymani Turcarum Imperatoris in Habraymum. vid. D. Christ. Matth. Theatr. Hist. p. m. 54. Contra fides est virtus verè regia, omnium virtutum in Rege maxima & splendidissima. Hinc rectè Francisc. Patrit. l. VIII. de Regno tit. 20. p. 558.

inquit, *Fides tanto splendore præfulget, ut sine ea omnes Regum ac Principum virtutes obscuriores fiant.* Eleganti exemplo, illud ipsum ibidem declarat de *Sexto Pompejo*: Cœnantibus inquit, in navi ad Puteolos Antonio & Augusto apud Sextum Pompejum Pompeii M. filium, qui tunc conciliati societatem iniverant. Menodorus Pompejanæ classi Præfectus per internuntium Pompejo significavit, nunc tempestivum esse Parentis ac Fratris injurias ulcisci: quod si occasionem sumere vellet, se operam daturum, ut è navibus vadat nemo. Cui Pompejus: referte inquit, Menodoro, ei id sine me facere licere, qui jam pejerare consuevit, mihi autem nefas esse, qui fidem fallere nescio. Quæ quidem vox & decora fuit, & Pompeii M. filio digna. *Euripid. Heraclid. καὶ ἀψευδὲς εἶναι τῶν γενναίων στόμα: Oportet generosis verax os esse; Sc. quia nemini religiosius, quod juraverit custodiendum, quam cujus maxime interest non pejerari.* *Plin. panegy.* Hoc etiam probe intellexit laudatissimus Germanorum *Cæsar Carolus V.* cujus hæc extant verba, referente Zenocario in vita ejus: *fidem rerum promissarum, etiamsi toto mundo exulet.*

ulet apud Imperatorem consistere debere. Add. Cornel. Nepos in vit. Attic. c. 15. Hinc collectu facile est, actionem plane indignam existere, si cui adserendæ *Iustitiæ* quis est constitutus, eam ipse ultrò proculcet.

§. XIV.

Quousque *Injustitia* per errorum anfractus in universum Reipubl. corpus sese diffundat, nimis operosum foret pervestigare, restringimus nos illa intra particulam aliquam *Jurium Majestatis*, posito statu controversiæ: Num in administrando imperio circa tributorum exactionem ullus sit iniquitati locus? Sic in multis omnium exempli instar, quod in varios usus pendi solet Principibus. Reperimus in omni fere Historia gratissimam vulgo fuisse *vectigalium tributorumq;* remissionem, adeo ut nonnunquam à Nerone dubitatum fuerit, procul dubio spe captandæ auræ popularis, an cuncta *vectigalia* remitti juberet, idque pulcherrimum donum generi mortalium daret, impetum ejus attinuerunt Senatores, dissolutionem imperii docendo, si fructus quibus Reipubl. sustineretur, diminuerentur: & profecto verissimum est illud *Plinii in Paneg.* in-

formantis *Tmjanum*, judicium de Imperantibus anteriorum seculorum generose prolatum: *neminem adhuc extitisse, cujus virtutes vitiorum confusio non laederentur*: fit itaque ut Reges innocentissimum vitæ genus vivendo de suo vectigali omittant, aliudque instituant prædæ proximum: ut eruditè disserit in argument. ad C. 18. lib. IV. Argen. Jo. Barcl. p. m. 480. Verum enimvero illud juris haud immerito sibi vindicat Summa potestas, ut Civium bona *tributi* nomine commodi publici ergò, quantum par est, expendantur: quippe cum *tributa* intra justum modum imperata, & recte impensa, nihil aliud sint atque merces, quam singuli pendunt *Civitati* pro defensione salutis ac bonorum suorum, ac ad sublevandos, quæ heic requiruntur, sumtus. Concessionem *immunitatis vectigalium & tributorum* quod attinet, intelligenda est de *tributis quotidianis & anniversariis*; non autem de iis quæ summa & præsens necessitas extra ordinem requirit, & quibus carere non potest Respubl. vid. Orationem *Poliarchi* oppositam *Hyanisbæ* apud Barcl. lib. cit. item *Hobbes de Cive* c. 12. §. 9 Nec illud in quæstione insuper habendum

bendum, an in regendo imperio *revera* sit locus iniquitatibus, quod non inficias imus, & num *deviationibus* & *obligationibus*, flagitante sic extraordinaria temporum necessitate, procedere fas habeatur? quo probè æstimato non diffitendum, quin crebro nimis audaces, impudicæ & iniquæ sint querulæ illæ *vulgi* voces, ob visam illis *tributorum* gravitatem; cum speciose philosophari extra necessitatem constituto nunquam non in proclivi sit. Certe rarissime valet illud *M. Catonis* apud *Liv. lib. XXIV. c. 9. Bellum seipsum alet*; imò exacte determinare quantitatem sumtuum tanto difficilius est, quanto major existit ignorantia casuum inopinatum exurgentium frequentius apud vicinum malum, quam qui justè *Rempubl.* gerit; ad quod tamen dispellendum pecunia *rerum gerendarum* & *imperii nervus* nunquam non exigitur. Melius procul dubio olim respondit *Archidamus Spartianus* sociis quærentibus: quanta pecunia ad bellum conficiendum opus esset? *Bellum ordinata non querit. Plutarch. apoph.* quod sic vertit. *Soran. p. m. 335.* Die Unkosten des Krieges lassen sich nicht ausrechnen noch überschlagen. *Add. Tacit. IV.*

Hist. 34. Est alias in hoc articulo rerum,
ut perbene monet *Dn. Pufendorf. de J. N. & G. lib. VIII c. 5.* prudentis Reſtoris
haſtenus querulo vulgi ingenio ſe attem-
perare, ut quantum fieri poteſt, minimo
quaſi cum ſenſu & metu tributa colligan-
tur, ne in illum ruat illud *Livii lib. V. de*
Camillo, cui collatio ex præda jam diviſa
animos plebis alienavit: venuſtum eſt il-
lud *Alciati* emblemata: *Humano quod ſplen*
eſt corporis; in populi re Hoc Ceſar fiſcum
dixerat eſſe ſuum. *Splene aucto reliqui*
tabeſcunt corporis artus: Fiſco aucto, ar-
guitur Civica pauperies. Nam ut cre-
ſcente in corporibus humanis liene, reliqui
artus contabeſcunt; ita fiſcum vocat li-
enem, quod turgente Principis fiſco reli-
qua Civitatis membra marceſcant atq; æ-
grotent. Comtior eſt *Imp. Ælii Pertina-*
nacis ſermo, qui poſſeſſionibus Imperato-
riis nomen ſuum inſcribi prohibuit, non
eſſe illas dictitans *Imperancium proprias;*
Sed communes Romanorum & publicas.
Herodian. l. II. §. 4. quod haud obſcu-
re innuit *Plato Lib. I. de Republ.* *Nemo*
in aliquo principatu imperans, quatenus
Princeps eſt, quod ſibi conferat, cogitat,
ſed quod ſubjecto conducatur, & quæ dicit,
quæq;

queque facit, cuncta ad illius utilitatem decoremq; dicit & facit. Cæterum in imponendis vectigalibus sedulo cavendum esse dicunt docti & prudentes, ne præter fas intendantur, unde solita commercia dissolvi possunt, deportatione mercium in alia loca, ubi mitior horum impositio habetur. Observandum porro, an merces hujusmodi sint perquam necessariae ad supplendum communis usum, & an luxuriam solum instruant; aut ex quarum tractatione non tam vitæ subsidium, quam lucrum exuberat, & alimenta avaritiæ quærantur. *Libanius Orat. III. Non omnibus partibus cuncta impertivit Deus; sed munera juxta regiones divisit, ut ad societatem homines opibus mutuae indigentia adduceret, & negotiationes patefecit, ut communem fruitionem eorum, quæ apud quosdam nascuntur, ad omnes proferat.* Insuper & id attendendū dicunt Politici ut vectigal maritimum, quod nescio qua ratione longe odiosius sit, quam quod pro terrestri transitu exigitur, moderatè & citra injustitiæ cauterium tractetur, cum causæ nunquam non ab exteris adferri queant, quapropter se ab ista pensione exemptos prætendant. Ad modestiam denique *Civium* e-

liciendam, non absurdum heic foret repere illud *Tacit. VI. Ann. 8. Abditos Principis sensus, & si quid occultius parat, exquirere illicitum, anceps nec ideo adsequare. Cedere majori virtutis fama secunda est.* prudenter & bene monet *Marzialis. Tributa ultro solvenda sunt, non adteno sine, forma & materia, sed solius præcepti auctoritate: prout recte asserit D. Oslander in Grotium Lib. I. p. 411.* Potestas præcipientis, ubi voluntatis suæ decretum significavit, obligationem subdito adfert omnino juxta præceptum suum faciendi, etsi fors rationes præcepti non ita liquido adpareant. Omnia insuper privilegia hanc exceptionem habent ni salus aut necessitas Reipubl. ista observari vetet. Uberius super hac re disquisitum vid. ex *Dn. Pufendorf. loc. m. cit.* nec ea propter quis Medicinam antiquandam duxit, quod aconita aliquando misceantur.

§. XV.

Ut *Persona Politica composita* singulorum vires & facultates ad pacem & securitatem communem adplicare valeat, voluntas ejus aut per *Personam simplicem* representatur, aut per *unicum Concilium*, prout in illam aut hoc summa rerum collata

lata fuerit. Unus augustissimo huic muneri ubi præest, Civitas cuncta pro placito illius Homini, quem tamen sanæ rationis compotem existere præsumitur, velle intelligitur, & quidem in peragendis negotiis finem Civitatis concernentibus; non item circa alia; nam utique omnia quæ vult Civitas, vult per voluntatem Regis. Huc alludit illud *Euripid. Supplicib.* Ὁ δ' ὁμνύει χρεὼς Ἀδράστον, ὅτις κύριος τῶν πάντων ὑπὲρ γῆς Δαναίδων ὀρκωμένος. i. e. jurare convenit Adrastum, is Dominus & Rex existens jurabit nomine universæ terræ Danaidum. Porro quandoque aliquis in Societatem adsciscitur, tale pactum aut expresse, aut tacite initur inter Societatem & membrum recipiendum, quod Societas quidem velit huic ratam partem tribuere de bonis, quæ Societati ut tali competunt; membrum vero promittit, quod pro rata parte velit ferre onera quæ ad Societatem, qua talem, servandam faciunt. Ut enim in extruendo ædificio lapis qui propter figuram angulosam & asperam plus loci cæteris aufert, quam ipse implet, neque ob materiæ duritiem comprimi vel secari facile potest,

nec ædificium compaginari sinit, tanquam incommodus abjicitur; ita homines *αλεό-
νενται*, qui per ingenii asperitatem, retentis sibi superfluis necessaria aliis adimunt, neque præ affectuum contumacia corrigi possunt, molesti ac intolerabiles existunt. Apud *Dionysium Halicarn. l. VII.* ita *Tribunus plebis*: *Quod ad naturæ non scriptas nec promulgatas leges attinet, postulamus P. C. ut plebi non plus nec minus juris sit quam vobis. Magistratus sanè, Principatus honoresq; virtute ac fortuna inter Vos potioribus deberi fatemur: cæterum ab injuriis esse liberum, & si quis intulerit, in eum jure vindicari omnibus in eadem Republ. versantibus ex æquo commune ducimus.* Hæc ille juxta formulam regiminis Democratici. Perperam tamen hinc mutuam aliquam Regis & populi universi subjectionem adseri liquidum ex *Grotio de I. B. & P. l. I, 3.* Equidem eo ipso nimis angusta foret regnantium Potestas; precariò quod obtinemus, id contra alterum defendere nobis non licet, unde qui hac ratione imperat, impune potest contemni: illius Imperium contra firmo stat talo, qui justum illius gerit titulum, & tantum semper virium adparatum ex
nuta

autu suo pendentem habet, quo quosvis
 immorigeros coercere potest; alias enim
 turba & confusio orietur, cui evitandæ le-
 ges potissimum sunt inventæ. Quin de fa-
 cto nonnullis in locis alius observetur ne-
 gotiorum ordo, non dubitamus. *Postea*
certo statu, summa ratio est, adversus quam
non valet disputandi sublimitas. Scite
Philip. Melancht. in Epit. Phil. Mor. Sci-
 endum est dissimiles esse formas Regnorum,
 & alibi alios esse libertatis gradus. Alio-
 qui regulariter Lex obligat omnes legis-
 latori subjectos, in quos ratio legis qua-
 drat, & ad quos materia legis potest adpli-
 cari: verum plerique privatorum, ut ma-
 jor hominum pars cum depravatæ exi-
 stunt opinionis, consiliorum publicorum
 & Imperii arcanorum ignari, Imperanti-
 um actiones, quas penetrare nequeunt, so-
 lent odisse, unde haud exiguus in Republ.
 error & incommodum invalescit. *Com-*
mune ait Tacit. in Agric. parvis magnisq.
Civitatibus vitium, ignorantia recti & in-
vidia. Prudenter præterea monet *Clar.*
Dn. Scheffer. in Epistola ad auctorem dis-
sert. de Polit. Orbis Asiat. Conservat. Ha-
 bet omne propemodum imperium suas quas-
 dam easq; occultas secretasque artes, qui-
 bus

bis salutem incolumitatemq. suam servat, incrementa promovet, pericula incommo- dare avertit, hæ tamdiu artes sunt, quam- diu manent occultæ, postquam intelligi cœ- perunt, vis earum perit. At post digressio- nem in viam redeundum est. Quemadmo- dum jam Monarcha vel Senatus quotiens malas leges fert, male jus dicit, ineptos Magistratus constituit, injusta bella mo- vet, non tantum in imprudentia sed & in injustitiæ dedecore reponi debet, ita illud enorme flagitium parentibus & summa cum injuria conjunctum, cum pertinax ho- rum contumacia prorumpit in detrectan- dis muniis, quæ spectant ad incolumitatem Status, vel ipsimet ultro in contumeliam Majestatis illiusque delegatorum Ordinum audacter conspirant. Ex hoc ceu fonte exitiale provenit malum, ut subditi haud raro in propria sævierint viscera, & ali- quando non indubia clade ad mutuam sui perniciem certaverint. Otho apud Ta- cit. I. H. c. 83. Si ubi jubeantur, quere- re singulis liceat, pereunte obsequio etiam Imperium intercidit. Et apud eundem maligna laus est militis qui interpretari jussa Ducum malit, quam exequi. II. Hist. 39.

In cœtu hominum plurimi sunt, qui præ cæteris sapere se existimantes præsentem statum fastidiunt, & res novare instituant. Ob diversitatem autem judiciorum diversi novatores diversis modis novant, ex quo distractio Civitatis, & demum *Bellum Civile* oritur, quod *Hobbes in proem. Leviath.* mortem adpellat. Subditorum, in dissolvenda Societatis catena, *injustitiæ* quantitatem Apologo inter membra & ventrem instituto ingeniose depingit *Menenius Agrippa apud Livium II, 32.* Memorabilis illa *Imp. Septim. Severi* vox adversum audacem nimis & impiam illam filii sui *Bassiani* & consortium conjurationem: *Sentitisme tandem Caput imperare, non pedes. Æl. Spartian. §. 6.* Equidem cum significatum fuerit quid velit Summa Potestas, simulque quid voluntati ipsius parentes boni, renitentes mali maneant, necessum est in facultate rationali suboriri metum reverentia temperatum, quo intermisso quantum detrimenti sustineat Respubl. Historiæ pene ad fastidium exprimunt ac Annales: valetque sæpenumero illud *Tacit. I. Ann. 48 in pace causas ac merita spectari, ubi bellum ingruat*
inno-

innocentes ac noxios juxta cadere. Etiam propter mutuam læsionem parentium non exiguam à justo posse fieri aberrationem, vel inde collectu facile est, quod inter absoluta hominis officia meritò illi principem deferamus locum: Ne quis alterum lædat, utque si quod damnum alteri dederit, id reparet. Quin & maximè necessarium idem est, quod citra illud socialis hominum vita, utpote cujus debitum nemo adhuc exhaustum, nisi præstatione alicujus proficui, adeoque ipsa Resp. nullo modo consistere queat. Qui enim nihil boni in me confert, qui ne vulgaria quidem officia mecum miscet, cum eo tamen tranquillè vivere possum, modo nulla ratione me lædat. Sapienter Senec. de Ira. lib. II. 31. Nefas est nocere patriæ, ergo Civi quoque; nam hic pars patriæ est. Sanctæ partes sunt, si universum venerabile est. Ergo & homini; nam in majore tibi parte Civis est. Quid si nocere velint manus pedibus? manibus oculi? Ut omnia inter se membra consentiunt, quia singula servari totius interest; ita homines singulis parcent, quia ad cætum geniti sumus. Salva autem esse societas nisi amore & con-

cordia partium non potest. In universum vero probe heic expendi meretur illud *Bæcl. Inst. Polit. Lib. V. 4. de Noxa injustitiæ* hanc ab initio non satis conspici, dum latet sub prætextu & præscriptione justitiæ, & ab eventuum ad se invicem consecutione pendet. Nullum ferrum tam deforme tam rubiginosum est, cui inaurato species aliqua conciliari nequit. vid, *Proscen. vit. hum. Cass. Ens II. Part. c. 5.*

§. XVI.

De ratione *Status*, quarundam Gentium esse ne diutinam quietem agant, passim refert *Lucas de Linda in Descript. Orb.* & cum illo alii, quod in casibus exceptis ex parte tolerandum arbitror, cum nihilo secius ubi æquæ conditiones sperari possunt, actionum proram puppinq; attollant prudentum vel consilia seu industria Principis cuncta vel immediate vel per alios expediendi: etiam illud prudentiæ est præceptum omnia prius quam armis experiri sapientem decere; eorum enim qui ad pacem faciunt, major est favor, quam quæ ad bellum, & belli defensivi quam offensivi; ubi citra amicam disceptationem statim ad arma provolatur, ibi locum habet

bet illud *Ovid. Trist. V. El. 10. Injustum rigi-*
do jus dicitur Ense vid. Grot. de I. B. & P. l. II.
c. 24. Franc. Lopez, de Gomara. Hist. Occi-
dent. c. 95, tradit incolas insulae Borneo o-
disse bellum Regesque bellatores, eoque hos
ante primam aciem solent collocare. His
omnibus tamen non obstantibus, pruden-
tia utique dicitur, ut non solum contra
profectam improborum malitiam maturè
nos muniamus, sed & quæ apud reliquos se-
se exerit probitatem mutabilem esse cogi-
temus. Qui ratione ad meliora traduci
non possunt, metu contineantur. Quinti-
lian, Lib. XII. 7. Novenses Musas
Gemma Pyrrhi includere lubet, ac perfun-
ctorie tantum adtingere aberrationes, qui-
bus Ignavia ac Intemperantia ceu foedissi-
mo veneno Rempubl. sæpius infici, ac tan-
dem ad incitas extremè redactam iri pro
comperto fuit: quod aptiori titulo intra
lucem sisti nequit, quam si quis relectis
ambagibus percenseat relata Historiarum
& quæ identidem immiscent Moralistæ.
Sardanapalus Regum Assyriorum ulti-
mus, ob effœminatos mores & luxum To-
nosconcoleros dictus, ut turpiter & misere
hanc afflixit Monarchiam colum & lanam
tractan-

tractando, adeo molliſſimo otio inter ſcor-
torum gregem tranſigendo vitam, ut non
amplius recordatus ſit Imperii & cujus
cauſa ſceptra & faſces acceperit. Memo-
ria ſimul dignum eſt, quod tradit *Strabo*
de Succelloribus *Ptolemai Everget.*
ἀπαυλῆς οἱ μετὰ γείτον Πτολεμαῖον ὑπο-
τροφῆς διαφθαρμένοι, κείρον ἐπολιτεύονται:
Omnes poſt Ptolemaum III. à luxu corru-
pti Rempubl. pejus adminiſtrarunt: cu-
jus effati veritatem diligenter adſtruit
D. Chriſt. Matth. in Theatr. Hiſtor. p.
361. & ſeqq. Et infra pag. 576. non minus
abjeſtam fuiſſe Reip. curam ſub *Aurelio*
Commodo, cujus Symbolum *Pedetentim*
Paulatim, notat. *Hic inquit, omnia per*
Conſiliarios ſuos fraudulentos peragebat.
In ſubſcribendo ita negligens erat, ut li-
bellis una forma multis ſubſcriberet. In
Epistoſis autem plurimis Vale tantum
ſcriberet. Unde per ipſius negligentiam
atq; Conſiliariorum fraudulentiam ingens
in Rempubl. damnum exundabat. Add.
Herodian. in Commodo, item alios citante
Horat. Turſell. Epit. Hiſt. p. 74. Quod
ampliſſimæ Orientis vires Ottomannicæ
ſervitutis jugo jam poſt tot annorum de-

eursum premantur, aliud quid magis in
 culpa fuisse vix reperio, quam illam e-
 nervem aliquot Cæsarum mollitiem, ac
 ignavissimè traductam imperandi rationē,
 quæ ad supremum prolapsa omne illud im-
 perium sub Constantino Palæologo exspi-
 rare fecit. *Quando Princeps bellicoso Prin-*
cipi succedit, ipse iners, libidinosus & ebrio-
sus, ille tum à subditis suis, tum ab exteris fa-
cile contemnitur, & periculis variis exponi-
tur. Illustre exemplum *Ptolemæi Philo-*
patoris, cujus Regis ignaviam omnis se-
 cuta regio; de quo prolixè *Polyb. 6.* Glo-
 riosius regnum est in coercendis libidini-
 bus, quam in Republ. gubernanda. Nec
 in bello Imperantium hæc torpedō minus
 enormitatis habet, cum teste *Tacit. IV.*
Hist. 69. Sumi quidem possit bellum ab
 ignavis, strenuissimi tamen cujusque pe-
 riculo geri. Lege quæ narrat *Herodot.*
Polymn. de Mardonio Xerxis consiliario,
 quem citra vitium adpellare licet egre-
 gium assentatoris aulici exemplar. Prin-
 cipes certe curare debent, ne lateat, quo
 animo fiat, qui bella constituunt, ut illos
 tanquam subleffores & insidiatores tem-
 por-

porum observent & caveant. *Plaut: Moll. Act. 2. c. 1.* Nam miserum est opus, tunc demum fodere puteum, ubi sitis fauces tenet. Insignis est locus *Cl. Horneii Doctr. Civil. lib. IV. cap. 4.* Certe post homines natos, ut gens aliqua præ cæteris extitit justa, continens, frugalis, fortis; ita fines suos non tantum tutata est facile; sed promovit insuper, & orbis universi imperium sæpenumero sibi paravit: contra vero si qua in luxum & ignaviam se transdaret, & injustitiam sectaretur, convelli paulatim capit, donec plane periret, & qua longe lateque ante dominata fuerat, turpissimam servitutem subiret. *Dion Cassius in Augusto. §. 15.* Omnium Rerum publicarum pestes antiquissima, Inopia & Inertia. Cum otium perniciosissima res sit, antidotum ejus, labor videlicet, commendatur; Quod veterum quidam, nescio quis, innuere voluit ubi dicit: *Virtutis ramos sudore ac labore produci.* At dudum meminisse oportuit instituti, remeando ad portum

portum Alitophili, ubi in procinctu a-
volandi ad superos, Astræa prope Reg-
nantium aram dimisisse apographum vi-
sa est:

- - - - *Ubi non est Pudor*
Nec cura Juris, Sanctitas, Pietas,
Fides,
Instabile regnum est. Senec. Thyeste.

DEO LAUS, HONOR ET GLORIA
NUNQVAM TERMINANDA!

